

Podstawy prawne działania radia, telewizji i innych technicznych nośników przekazu w Szwecji

Zagadnienie podstaw prawnych regulujących działalność radia i telewizji nie zostało w polskim piśmiennictwie szczegółowo opracowane. Nieliczne artykuły pochodzą sprzed kilku czy kilkunastu lat¹ bądź skupiają się nie na przepisach prawa, lecz na polityce medialnej państwa². Oficjalnie emitowanie telewizji w Szwecji rozpoczęło się w 1956 r., choć już wcześniej, od 1951 r., istniała możliwość odbierania programu telewizyjnego z Danii. Od początku trwały dyskusje czy będzie istniał jeden kanał telewizyjny bez reklam czy dwa kanały jeden bez reklam a drugi finansowany reklamami. Ostatecznie zdecydowano, że będzie istniał jeden program telewizyjny bez reklam, finansowany przez opłaty licencyjne. Problem kolejnego kanału telewizyjnego był dalej dyskutowany w latach 60. i ostatecznie zdecydowano, że drugi program telewizyjny TV2 (pierwszy nazwano wówczas TV1) wprowadzony 5 grudnia 1969 r., będzie także wolny od reklam i finansowany przez opłaty licencyjne. Oficjalną emisję telewizji w kolorze rozpoczęto w 1970 r., choć pierwsze kolorowe programy były emitowane już w 1965 r. Od 1970 r. rozpoczęto także testowanie i wprowadzanie nadawania telewizji regionalnej. Dwa kanały telewizji istniały w Szwecji aż do 31 grudnia 1987 r., kiedy Kinnevik (Modern Times Group) rozpoczął nadawanie trzeciego programu TV3, a pierwszego w przekazie satelitarnym. Był to pierwszy szwedzki program finansowany przez dochód z reklam.

W kolejnych latach powstawały nowe programy (w 1991 r. TV4 – nowy kanał komercyjny, początkowo satelitarny, a od 1992 r. nadawany za pośrednictwem stacji naziemnych) oraz rozpoczęto dyskusję o digitalizacji telewizji. W 1997 r. Sejm postanowił o digitalizacji telewizji, którą rozpoczęto w 1999 r. W 2005 r.

---

* Mgr prawa, notariusz w Płońsku, doktorantka w Instytucie Prawa na Wydziale Prawa i Nauk Społecznych Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej.

¹ P. Szostok, *Środki masowego komunikowania na przykładzie systemów medialnych Szwecji i Norwegii*, [w:] *Mało znane systemy medialne*, red. Z. Oniszczyk, M. Gieruła, Sosnowiec 2007, s. 152–156 oraz B. Bładocha, *System prasowy Szwecji*, [w:] *Athenaeum Polska w świecie*, red. M. Chmaj, Toruń 2002, nr 8, s. 115–118.

² M. Głowacki, *Polityka medialna Danii, Norwegii i Szwecji. Analiza porównawcza interwencji państwa w systemy telewizyjne*, Toruń 2011, s. 82–88, 127–129.

rozpoczęto wygaszanie sieci analogowej i postanowiono, że cała sieć zostanie zdigitalizowana do 1 lutego 2008 r. Jeśli chodzi o telewizję satelitarną, która jest przesyłana do Szwecji, to przekazy pochodzą przede wszystkim z Wielkiej Brytanii. Ostatnie analogowe emisje telewizji satelitarnej zakończono 15 maja 2004 r. Do końca 1992 r. szwedzkie radio i telewizja były zdominowane przez państwową korporację Sveriges Radio AB, finansowaną z opłat abonamentowych. W 1993 r. została ona zastąpiona trzema niezależnymi organizacjami: Sveriges Riksradio AB, odpowiedzialną za radio państwowe, Sveriges Television AB, odpowiedzialną za państwową telewizję oraz Sveriges Utbildningsradio AB, odpowiedzialną za programy edukacyjne, zarówno radiowe, jak i telewizyjne.

Najważniejszym dystrybutorem sieci kablowej telewizji jest Com Hem, który posiada 1 761 000 klientów. Ponadto istnieje kilka innych mniejszych sieci kablowych. Największymi właścicielami sieci telewizyjnych w Szwecji są obecnie: Modern Times Group (między innymi TV3), ProSiebenSat.1 Media (między innymi Kanal 5), Bonnier (TV4 – Gruppen) (między innymi TV4) i Sveriges Television AB(SVT)³.

Podstawą działania radia, telewizji i innych technicznych nośników przekazu jest wolność wypowiedzi. Uważa się, że jest ono prawem centralnym i podstawowym a jednocześnie tak oczywistym, że prawdopodobnie społeczeństwo szwedzkie w ogólności nie docenia jego wartości. Traktuje bowiem prawo do „mówienia co się chce” („*att få säga vad man vill*”) jako oczywiste i nie jest w stanie wyobrazić sobie życia w społeczności, w której krytyka partii rządzącej może grozić karą więzienia, cenzura książek, gazet jest rzeczą normalną, a wolność informacji jest ograniczona do informacji przekazywanych przez jedyny nadawany program rządowy⁴.

Prawo wolności wypowiedzi jest jednak jednym z najistotniejszych praw, bez którego demokracja nie mogłaby niemalże funkcjonować⁵. W Ustawie o systemie rządów (RF rozdział 1 § 1) zawarto fundamentalne sformułowanie, iż podstawą szwedzkich rządów jest wolność w zakresie wymiany poglądów oraz powszechne i równe wybory.

Na szwedzki system konstytucyjny składają się cztery konstytucje (*författning, grundlag*): Ustawa o systemie rządów (*Regeringsformen*, dalej: RF

³ Informacje na temat historii telewizji w Szwecji, aktualnych programów i oglądalności dostępne na stronie http://sv.wikipedia.org/wiki/Television_i_Sverige, dostęp: 30.11.2014.

⁴ W. Warnling-Nerep, *Offentlighet och yttrandefrihet*, [w:] *Svensk Författningspolitik*, red. I. Mattson, O. Petersson, Sztokholm 2011, s. 57.

⁵ W. Warnling-Nerep, *op.cit.*, s. 58.

z 1974 r.), Ustawa o dziedziczeniu (sukcesji) (*Successionsordningen*, dalej: SO z 1810 r.), Rozporządzenie o wolności druku (*Tryckfrihetsförordningen*, dalej: TF lub Rozporządzenie o wolności druku z 1949 r.), Ustawa o wolności wypowiedzi (*Yttrandefrihetsgrundlagen*, dalej: YGL z 1991 r.)⁶.

Prawo wolności wypowiedzi zagwarantowane jest w Szwecji na poziomie konstytucyjnym i jest to bardzo istotne z uwagi na rangę ustawy konstytucyjnej a co za tym idzie stabilność tej ustawy i długotrwałe procedury związane z jej zmianą⁷. Rozdział 2 § 1 ust. 1 RF stanowi, że każdy obywatel ma prawo wolności wypowiedzi, tj. w mowie, piśmie, obrazie lub w inny sposób podawać informacje, wyrażać myśli, opinie i uczucia. W dalszej części tego przepisu (ust. 2) sformułowano prawo wolności informacji, zgodnie z którym każdy obywatel ma prawo zasięgać informacji, otrzymywać informacje i korzystać z wypowiedzi, informacji innych osób. Prawa te nie są jednak absolutne i nieograniczone. Zgodnie z rozdziałem 2 § 13 RF, mogą one być ograniczone np. z uwagi na bezpieczeństwo państwa, porządek i bezpieczeństwo publiczne, szacunek dla jednostki, świętość życia prywatnego, zapobieganie i ściganie przestępstw. Te ogólne przepisy gwarantujące prawo wolności wypowiedzi odnoszą się do wszelkich form wypowiedzi.

Dla niektórych form wypowiedzi istnieją jednak szczególne przepisy konstytucyjne. I tak, prawo wolności druku uregulowane jest w Rozporządzeniu o wolności druku i obejmuje, ogólnie mówiąc, wolność wypowiedzi w formie pisemnej, w formie gazet, czasopism, książek, ulotek⁸. Dla innych form przekazu, wyraźnie wymienionych w tekście ustawy⁹, jak radio, telewizja i inne środki techniczne: film, video, płyty dźwiękowe, CD i DVD właściwe jest natomiast prawo wolności wypowiedzi (YGL), które nie obejmuje form wypowiedzi pisemnych.

---

⁶ Wszystkie dostępne na stronie internetowej www.riksdagen.se, dostęp: 18.07.2013. Polskie tłumaczenie ustaw według stanu prawnego z 2000 r. [w:] *Konstytucja Królestwa Szwecji*, tłum. K. Dembiński, M. Grzybowski, Warszawa 2000.

⁷ Zgodnie z wprowadzonym od 1809 r. trybem zmiany konstytucji, obecnie sformułowanym w rozdziale 8 § 15 ust. 1 RF, ustawa rangi konstytucyjnej może zostać zmieniona tylko wtedy, gdy projekt zmian, w tym samym brzmieniu, zostanie przyjęty w parlamencie (*Riksdag*) w dwóch głosowaniach, pomiędzy którymi nastąpią wybory powszechne, czyli przez dwa następujące po sobie składy parlamentu.

⁸ Szerzej o wolności druku i systemie prasowym Szwecji: R. Stasiak, *Prawo prasowe w Szwecji*, „Themis Polska Nova” 2012, nr 2 (3), s. 110–130.

⁹ Należy zwrócić uwagę na fakt, że ustawa o wolności wypowiedzi, mimo swojej nazwy, która może być myląca, nie obejmuje wszystkich form wypowiedzi, a tylko niektóre, wybrane, wyraźnie w tekście ustawy wymienione, które zostały uznane za najbardziej podstawowe i istotne.

TF i YGL nie odnoszą się do pozostałych form wypowiedzi, takich jak teatr, wystawy, demonstracje i inne spotkania ogólnodostępne. Dla nich nie uchwalono szczególnych uregulowań konstytucyjnych, jak dla prawa wolności wypowiedzi czy prawa wolności druku, a stosuje się do nich ogólne zasady konstytucyjne odnośnie praw i wolności, zawarte w RF, przytoczone uprzednio oraz przepisy ustaw zwykłych.

Ustawa o wolności wypowiedzi (YGL) jest najmłodszą z konstytucji i w dużej części jest wzorowana na rozporządzeniu o wolności druku. Uchwalona została z myślą, aby tę ochronę, którą rozporządzenie o wolności druku daje słowu pisanemu, nadać także – jak daleko to możliwe – wypowiedziom w innej formie. Z tego powodu Ustawa o wolności wypowiedzi wzorowana jest bezpośrednio na rozwiązaniach przyjętych w Rozporządzeniu o wolności druku. Wątpliwości prawne dotyczące Ustawy o wolności wypowiedzi powinny być w dużym stopniu rozstrzygane z uwzględnieniem praktyki powstałej na podstawie rozstrzygnięć problemów rozporządzenia o wolności druku¹⁰. Ustawa o wolności wypowiedzi jest w tym znaczeniu wtórna w stosunku do rozporządzenia o wolności druku. Pewne podstawowe zasady i ich konstrukcja są takie same w obu ustawach. Dotyczy to m.in. wolności gospodarczej w zakresie nadawania programu (choć nie jest tak daleko idąca jak w Rozporządzeniu o wolności druku), zakazu cenzury, prawa udzielania informacji i ochrony źródła informacji, katalogu przestępstw, jednoosobowej odpowiedzialności, odrębnych przepisów procesowych z sądem przysięgłych.

Ustawa o wolności wypowiedzi dotyczy jednak środków masowej komunikacji, których rozwój techniczny jest obecnie bardzo szybki, a z kolei możliwości zmiany ustawy konstytucyjnej są rozciągnięte w czasie. Problemem było zatem takie skonstruowanie ustawy, aby wraz z rozwojem techniki nie straciła szybko swojej aktualności. Te „techniczne właściwości” ustawy zmusiły ustawodawcę do wielu odstępstw od rozporządzenia o wolności druku, jak również do odwoływania się do licznych poza konstytucyjnych ustaw, co czyni w sumie ustawę o wolności wypowiedzi dość skomplikowaną.

Celem Ustawy o wolności wypowiedzi jest zapewnienie swobodnej wymiany poglądów, swobodnego i wszechstronnego pozyskiwania informacji oraz swobodnej twórczości artystycznej (rozdział 1 § 1 ust. 2). Każdy obywatel szwedzki ma prawo, za pośrednictwem radia, telewizji lub innych podobnych nośników przekazu, publicznego odtwarzania z baz danych, poprzez film, wideogramy i inne techniczne nośniki przekazu, do publicznego wyrażania myśli, poglądów,

¹⁰ H. Strömberg, H. Axberger, *Yttrandefrihetsrätt*, Malmö 2009, s. 121–122.

uczuciu oraz innych informacji w jakiegokolwiek dziedzinie (rozdział 1, § 1, ust. 1). Ustawa stanowi dalej (rozdział 1, § 1, ust. 3), że przepisy dotyczące programu radiowego stosuje się także do programu telewizyjnego (tak też pojęcie to będzie używane w niniejszym artykule) oraz do innych form przekazywania dźwięku, obrazu lub tekstu za pomocą fal elektromagnetycznych, a także do publicznego odtwarzania z baz danych. Z technicznego punktu widzenia nadawanie, przesyłanie programu telewizyjnego jest tożsame z przesyłaniem programu radiowego, stąd w tekście ustawy używa się pojęcia nadawanie programu radiowego (*radio-sändning*) dla obu tych form przekazu. Ustawa wyjaśnia ponadto w rozdziale 1, co uważa się za techniczne nośniki przekazu. Są to nośniki przekazu, które zawierają tekst, obraz lub dźwięk, które mogą być odczytane, odsłuchane lub w inny sposób odtworzone za pomocą środków technicznych. Dodatkowo ustawa precyzuje, że za bazę danych uważa się zbiór informacji zgromadzony, wprowadzony, zarejestrowany w pamięci w celu zautomatyzowanego przetwarzania.

Ustawa przewiduje wyraźny zakaz cenzury (rozdział 1 § 3 ust. 1), stanowiąc zakaz uprzedniego badania przez organ władzy czy inny organ publiczny jakiegokolwiek materiału przeznaczonego do prezentacji w radiu bądź innych nośnikach przekazu. Organy władzy bądź inne organy publiczne nie są też upoważnione, poza przypadkami przewidzianymi przez tę ustawę, aby – z uwagi na znaną lub spodziewaną zawartość programu radiowego lub innych środków przekazu – zabronić lub przeszkadzać w publicznym ich rozpowszechnieniu. Ten zakaz cenzury jest jednak ograniczony, bowiem YGL przewiduje, że możliwe jest wprowadzenie przez zwykłą ustawę zasad dotyczących poddawania ocenie i zatwierdzania obrazów ruchomych w filmach, wideogramach, bądź w innych nośnikach technicznych, które mają być pokazywane publicznie, a także ruchomych obrazów podczas publicznego odtwarzania z baz danych.

YGL (rozdział 1 § 3 ust. 3) wprowadza prawo posiadania urządzeń odbierających, odtwarzających programy, a organy władzy, bądź inne organy publiczne nie są upoważnione, poza przypadkami przewidzianymi przez tę ustawę, do zabronienia posiadania lub przeszkadzania w posiadaniu lub używaniu takich środków technicznych, które są potrzebne, aby możliwe było odbieranie programów radiowych i odczytywanie treści z innych technicznych środków przekazu¹¹. Postanowienia te dotyczą także budowy sieci kablowych w celu przesyłania programu radiowego lub telewizyjnego.

---

¹¹ To prawo jest skuteczne wobec władz publicznych. Nie wyklucza zatem np. wprowadzenia przez właściciela czy zarządcę nieruchomości ze względów porządkowych, estetycznych lub ze względów bezpieczeństwa, zakazu montowania anten satelitarnych przez użytkowników mieszkań.

Dla właściwości Rozporządzenia o wolności druku konieczne jest wydanie pisma a przez to podanie go do publicznej wiadomości. Także Ustawa o wolności wypowiedzi jest właściwa (rozdział 1 § 6) w stosunku do emisji programów radiowych, które są skierowane do społeczeństwa, do publicznego odtwarzania przy pomocy środków technicznych, w odróżnieniu od komunikacji w kręgach prywatnych. W ten sposób z właściwości ustawy wyłączone są zatem np. publiczne przekazy przez głośniki czy monitory telewizyjne. Ustawa wymaga bowiem minimum zaangażowania po stronie odbiorcy, który musi włączyć odbiornik i przy jego pomocy odtwarzać program.

YGL jest właściwa w stosunku do takich technicznych nośników przekazu, które są wydane (*utgivna*). Nośniki te uważa się za wydane, jeśli zostały przekazane do rozpowszechniania w społeczeństwie w Szwecji poprzez odtwarzanie, sprzedaż lub dostarczenie w inny sposób (rozdział 1 § 10). W praktyce bardzo duże trudności napotykało ustalenie czy nośniki zostały wydane, przekazane do rozpowszechniania w społeczeństwie¹². Z tego też powodu konstytucja została zmieniona w tym zakresie w 2002 r.¹³ przez dodanie w powyższym przepisie ust. 2, który stanowi, że problem czy YGL jest właściwa czy nie winien być rozstrzygany odrębnie w każdym przypadku, biorąc pod uwagę co może być uznane za rozpowszechnianie. Przepis ten przewiduje jednak domniemanie właściwości YGL, jeśli nic innego nie wynika z okoliczności.

Co do zasady ustawa jest właściwa, jeśli przesyłanie programu odbywa się ze Szwecji. Obejmuje zatem także programy, które są przekazywane ze Szwecji przez przekaz satelitarny.

Do programów radiowych emitowanych zza granicy przez przekaz satelitarny mają zastosowanie przepisy dotyczące programu publicznego.

---

¹² Wykładnia określenia: przeznaczony do rozpowszechniania dla społeczeństwa, napotykała trudności. Jak dużo egzemplarzy potrzeba, aby uznać, że nastąpiło rozpowszechnianie (*spridning*), co stanowi, że można mówić o społeczeństwie (*allmänheten*). Wyrok Sądu Okręgowego Göta Hovrätten z 20.05.1996 r. RH 1996:87, dostępny na stronie <http://www.notisum.se/rnp/domar/rh/RH996087.htm>, dostęp: 21.06.2014, dotyczył sprawy filmu zawierającego brutalne sceny gwałtów z udziałem bardzo młodych ludzi (wówczas pornografia dziecięca objęta była właściwością YGL). Oskarżony zaprzeczał, aby nastąpiło jakiegokolwiek rozpowszechnianie. Twierdził, że tylko wymieniał filmy z kilkoma znajomymi i dał dwa ogłoszenia o sprzedaży filmów. Sąd uznał, że rozpowszechnianie nastąpiło, ponieważ każdy kto skontaktował się z oskarżonym (nie tylko jego znajomi, ale osoby zainteresowane pornografią dziecięcą), mógł mieć dostęp do filmu a ponadto film można było dowolnie kopiować i dalej rozpowszechniać.

¹³ Ustawa z 2002 r., poz. 909.

Do programów radiowych emitowanych zza granicy, które są następnie w niezmienionej, oryginalnej formie rozpowszechniane w Szwecji, przepisy ustawy stosuje się tylko w ograniczonym zakresie (rozdział 1 § 7).

Pewien wyjątek od zasady, że program radiowy musi być skierowany do całego społeczeństwa zawiera przepis rozdziału 1 § 9 ustawy, stanowiąc że przepisy ustawy stosuje się także do baz danych utrzymywanych przez przedsiębiorstwa masowe, które dostarczają informacji z tych baz danych na specjalne zamówienie, przy pomocy fal elektromagnetycznych, a zmian w bazie danych może dokonywać tylko prowadzący przedsiębiorstwo. Ta sytuacja, w której odbiorca nie jest już zupełnie pasywnym konsumentem, ale ma wpływ na przekazywane mu treści według jego życzenia i potrzeb jest coraz częstsza. Ma także duży wpływ na pojęcie komunikacji masowej w tradycyjnym ujęciu: identyczna informacja jest rozpowszechniana jednocześnie do nieokreślonej wcześniej liczby odbiorców¹⁴.

Ustawa o wolności wypowiedzi, identycznie jak Rozporządzenie o wolności druku, zapewnia każdemu szwedzkiemu obywatelowi prawo do udzielania pisarzom, twórcom, wydawcom, redakcjom, biurom informacyjnym, bądź przedsiębiorstwom wytwarzającym środki technicznego przekazu, informacji w jakiegokolwiek dziedzinie, w celu ich upublicznienia w radiu bądź innych nagraniach. Zapewnia także prawo do pozyskiwania informacji w jakiegokolwiek dziedzinie, w celu ich przekazywania lub upublicznienia. Prawa te nie mogą być ograniczone w inny sposób niż postanowieniami niniejszej ustawy (rozdział 1 § 2).

Twórca programu radiowego, analogicznie do autora w Rozporządzeniu o wolności druku, ma prawo do zachowania anonimowości i nie ma obowiązku ujawniania swojej tożsamości. W sprawie o odszkodowanie lub innego rodzaju odpowiedzialność z powodu naruszenia wolności wypowiedzi prowadzonej na podstawie niniejszej ustawy nie można ustalać tożsamości twórcy, uczestnika materiału ani osoby, która dostarczyła informacje, chyba że osoby te w postępowaniu same ujawnią swą tożsamość (rozdział 2 § 2). Obowiązek zachowania tajemnicy i zakaz ujawniania informacji co do tożsamości twórcy, uczestnika materiału oraz osoby, która dostarczyła informacje został nałożony na każdego kto piastuje stanowisko zapewniające dostęp do tworzenia lub rozpowszechniania materiału przeznaczonego do prezentacji w programie radiowym lub przy użyciu innych środków masowego przekazu (rozdział 2 § 3, który przewiduje także wyjątki – m.in. zgoda osoby na ujawnienie tożsamości, w określonych przypadkach zgoda sądu). Również żaden organ wła-

¹⁴ W. Warnling-Nerep, *En orientering i Tryckfrihet & Yttrandefrihet*, Stockholm 2009, s. 118.

dzy ani inny organ publiczny nie może ustalać tożsamości twórcy materiału prezentowanego publicznie, tożsamości osoby, która udostępniła materiał lub przekazała informację¹⁵. Każdy kto świadomie lub przez niedbalstwo łamie obowiązującą go zasadę tajemnicy zawodowej podlega karze grzywny lub pozbawienia wolności do jednego roku (rozdział 2 § 5).

Podobnie jak Rozporządzenie o wolności druku, ustawa o wolności wypowiedzi nakłada obowiązek wskazania określonego wydawcy. Winien on być wskazany dla każdego programu – całego programu lub jego części. Wydawca jest wyznaczony przez tego kto prowadzi stację nadawczą bądź przez osobę wytwarzającą środki technicznego przekazu (rozdział 4 § 1). Wydawca winien

---

¹⁵ Prawo do zachowania anonimowości osoby, która udziela informacji twórcy programu radiowego i odpowiadający mu z drugiej strony obowiązek zachowania w tajemnicy danych osoby udzielającej informację – źródła informacji (*källskyddet*) stał się ostatnio w Szwecji przedmiotem wielu publikacji prasowych i rozstrzygnięcia sądu. W dniu 11 marca 2014 r. w Kabulu został zamordowany szwedzki dziennikarz radiowy Nils Horner. W ramach postępowania wyjaśniającego szwedzka policja (na skutek decyzji prokuratora) zajęła całe wyposażenie dziennikarza, które miał ze sobą, m.in. telefon komórkowy, komputer, magnetofon, notatnik. Ta decyzja została zaskarżona przez Szwedzkie Radio, którego Nils Horner był korespondentem. W odwołaniu powołano się na zagwarantowane konstytucyjnie (przez Ustawę o wolności prasy i Ustawę o wolności wypowiedzi) prawo do anonimowości osób udzielających informacji, a z drugiej strony obowiązek dziennikarza ochrony źródeł informacji. Dyrektor programowy Szwedzkiego Radia podkreślił, że nikt, kto zwróci się do dziennikarza z informacjami przeznaczonymi do publikacji nie może być poszukiwany przez urzędy a dziennikarz nie może ujawniać swojego źródła informacji. Jednocześnie podkreślił on, że dziennikarze są gotowi wspomagać policję, prokuraturę i inne urzędy w wykryciu sprawców mordu. Jednakże ochrona źródeł informacji jest świętą zasadą demokracji wyrażoną w konstytucji. Według Szwedzkiego Radia, aby policja mogła zająć materiały dziennikarza powinna wcześniej otrzymać decyzję sądu. Zdaniem prokuratora wszystkie materiały, kiedy tylko dotarły do Szwecji zostały – nieprzeglądane – zamknięte w kasie pancerniej. Ponadto podkreślono także, że sprawa dotyczy śledztwa w sprawie zabójstwa i trudno natychmiast wypowiedzieć się, które materiały będą miały znaczenie. Zdaniem prokuratury w tej sprawie ochrona konstytucyjna nie przysługuje. Sąd Rejonowy w Sztokholmie rozpoznawał sprawę w dniu 20 marca 2014 r. a wyrok został wydany w dniu 26 marca 2014 r. Sąd nakazał natychmiastowe wydanie Szwedzkiemu Radiu trzech przedmiotów: zaproszenia z odręcznie pisanymi notatkami na odwrocie, notatnika z odręcznie pisanymi notatkami na dwóch z ośmiu stron, czerwonego notatnika. Pozostałe przedmioty, zgodnie z decyzją sądu, mogą pozostać w dyspozycji prokuratora. Są to: Laptop Galaxy, osiem sztuk sim-kart, telefon komórkowy, komputer i pamięci przenośne. Zdaniem Sądu zakaz zajęcia nie dotyczy wyposażenia elektronicznego. www.aftonbladet.se/nyheter/article18606666.ab?service=print, dostęp: 7.07.2014, <http://www.svt.se/kultur/nils-horners-utrustning-beslagtogs>, dostęp: 7.07.2014, <http://www.expressen.se/nyheter/horners-utrustning-beslagtogen/?print=true>, dostęp: 4.08.2014.

być obywatelem szwedzkim, choć prawo może zezwalać, aby również cudzoziemcy byli wydawcami. Wydawca winien mieć siedzibę w Szwecji, nie może nim być osoba małoletnia, w upadłości, pod kuratelą. Informacja o tożsamości wydawcy powinna być podana do publicznej wiadomości (rozdział 4 § 2).

Wydawca ma prawo nadzoru nad materiałem przekazywanym do publicznej wiadomości, decydowania o jego zawartości, treści. Wszelkie ograniczenia tego prawa są bezskuteczne.

Również dla technicznych nośników przekazu należy wskazać wydawcę. Obowiązkiem wydawcy jest zapewnienie, aby każdy egzemplarz nośnika taką informację zawierał. Tak samo nośniki zawierające informacje z baz danych, uzyskane na specjalne życzenie na podstawie rozdziału 1 § 9 ustawy, winny zawierać informację kto jest wydawcą bazy danych (rozdział 4 § 4).

Wszystkie media, do których stosuje się Ustawę o wolności wypowiedzi obowiązują podanie źródeł pochodzenia. Oznacza to, że wyraźnie powinno być oznaczone skąd pochodzi dany program i kto jest odpowiedzialny za jego zawartość (*ansvarig utgivare*). Szczegółowe przepisy w tym zakresie znajdują się zarówno w Ustawie o wolności wypowiedzi (rozdział 3 § 13 YGL), jak i w Ustawie z dnia 5 grudnia 1991 r. Instrukcja w zakresie przepisów Ustawy o wolności druku i ustawy o wolności wypowiedzi (LTY)¹⁶.

Ten obowiązek podania odpowiedzialnego wydawcy jest niezbędny w celu zapewnienia możliwości ustalenia osoby odpowiedzialnej za naruszenie Ustawy o wolności wypowiedzi. Odpowiedzialność ta jest jednoosobowa i została uregulowana w rozdziale 6 YGL. W pierwszej kolejności odpowiada zatem wydawca. Jeśli nie został wskazany, odpowiedzialność ponosi wówczas osoba zobowiązana do wskazania wydawcy (ten co prowadzi przedsiębiorstwo emitujące program) i podania jego danych do publicznej wiadomości. Jeżeli i tej osoby nie można ustalić, odpowiedzialność ponosi ten kto rozpowszechnia program. Jednocześnie ustawa zawiera domniemanie, iż osoba odpowiedzialna wg powyższych zasad miała wiedzę na temat zawartości programu i zezwoliła na jego upublicznienie (rozdział 6 § 4 ustawy).

Inne zasady obowiązują w przypadku tzw. programów na żywo, nie wymienionych w rozdziale 1 § 8 ustawy (bezpośrednie transmisje wydarzeń, wiadomości, transmisje mszy i podobne). Osoby, które występują w takich programach same mogą być odpowiedzialne za swoje wystąpienia. Winno to być ustalone przed programem a osoba odpowiedzialna za wskazanie wydawcy zobowiązana jest poinformować o tym występujące w programie osoby, co

¹⁶ Rozdział 3 oraz rozdział 5 § 3 i nt. *Lag (1991:1959) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden.*

powinno znaleźć odzwierciedlenie w specjalnym rejestrze. W rejestrze tym wpisuje się imię i nazwisko tej osoby, datę urodzenia i miejsce zamieszkania (rozdział 3 § 2 LTY).

Z zagadnieniem odpowiedzialności za naruszenie Ustawy o wolności wypowiedzi wiąże się obowiązek, podobnie jak w przypadku Ustawy o wolności druku, nagrywania i przechowywania (przez rok) programów radiowych i telewizyjnych w celu ich kontroli. Każda osoba, która uważa, że zostało popełnione przeciwko niej przestępstwo na podstawie Ustawy o wolności wypowiedzi, może nieodpłatnie zapoznać się z nagraniem programu oraz otrzymać jego potwierdzoną kopię. Szczegółowe przepisy w tym zakresie również znajdują się w ustawie Instrukcja w zakresie przepisów ustawy o wolności druku i ustawy o wolności wypowiedzi (rozdział 5 § 6).

Jeśli chodzi o katalog przestępstw z Ustawy o wolności wypowiedzi, to odwołuje się ona wprost do Rozporządzenia o wolności druku postanawiając (rozdział 5 § 1), że przestępstwa wymienione w Rozporządzeniu o wolności druku stanowią również przestępstwa przeciwko Ustawie o wolności wypowiedzi. Przestępstwa, te są wymienione w rozdziale 7 § 4 i 5 Rozporządzenia o wolności druku. Ten katalog przestępstw dzieli się na dwie grupy: przestępstwa niedozwolonej wypowiedzi – ściśle wymienione w § 4 i przestępstwa niedozwolonego podania do publicznej wiadomości (§ 5). Zasadnicza różnica pomiędzy nimi polega na tym, że te pierwsze są wyczerpująco opisane w TF, podczas gdy te drugie odsyłają do przepisów karnych bliżej określonych w ustawach zwykłych. Te przestępstwa, które są wymienione w powyższych przepisach, muszą być także penalizowane przez przepisy prawa karnego. Nazywane jest to wymaganie podwójnej penalizacji¹⁷.

Jedyny wyjątek Ustawa o wolności wypowiedzi uczyniła dla przestępstwa bezprawnego przedstawiania obrazów przemocy (*olaga våldsskildring*), które zostało samodzielnie opisane w tej ustawie (rozdział 5 § 1). Za przestępstwo bezprawnego przedstawiania obrazów przemocy uważa się przestępstwo polegające na natarczywym lub przewlekłym przedstawianiu scen poważnej przemocy wobec osób lub zwierząt z zamiarem ich rozpowszechniania, chyba że jest to usprawiedliwione ze względu na okoliczności.

---

¹⁷ Rozporządzenie o wolności druku w katalogu przestępstw wymienia m.in. przestępstwa zdrady stanu, działania mające na celu osłabienie obronności kraju, wywołania wojny, szpiegostwa, podburzania przeciwko grupie narodowościowej, wyznaniowej, przestępstwa przeciwko wolnościom obywatelskim, oszczerstwo (*förtal*), zniewagę (*förolämpning*), nielegalne groźby. Szerzej o przestępstwach przeciwko rozporządzeniu o wolności druku: R. Stasiak, op.cit., s. 122–125.

Również w zakresie oskarżenia i postępowania w sprawie o naruszenie przepisów Ustawy o wolności wypowiedzi, stosuje się analogicznie przepisy Rozporządzenia o wolności druku¹⁸.

Ustawa o wolności wypowiedzi nie jest właściwa w stosunku do obrazów pornograficznych osób nieposiadających pełnej zdolności do czynności prawnych i osób poniżej 18 roku życia. W sprawach tych właściwe jest prawo karne¹⁹.

Ustawa stanowi także (rozdział 1 § 12), podobnie jak Rozporządzenie o wolności druku, że przepisy szczególne mogą regulować zasady umieszczania w programach radiowych i technicznych nośnikach przekazu ogłoszeń, anonsów komercyjnych, podawaniu informacji o wypłacalności kredytobiorcy.

Ponadto postanowienia ustawy o wolności wypowiedzi nie stoją na przeszkodzie, aby w zwykłej ustawie postanowiono o zakazie reklamy komercyjnej w programie radiowym lub o warunkach dla umieszczenia reklamy. To samo dotyczy możliwości ustanowienia w ustawach zwykłych zakazu lub określenia warunków dla ogłoszeń i emisji programów, których koszty w całości lub częściowo są ponoszone przez inny podmiot niż właściciela przedsiębiorstwa emisyjnego. Wiele postanowień w tym zakresie zawiera Ustawa o radiu i telewizji²⁰. W szczególności postanowienia co do lokowania produktu (rozdział 6 – jest dozwolone w niektórych programach, pod pewnymi warunkami, a informacja o tym, że zachodzi lokowanie produktu winna być umieszczona na początku i końcu programu), sponsorowania programów (rozdział 7 – przykładowo programy informacyjne, wiadomości, telewizja tekstowa, telewizja na zamówienie, nie mogą być sponsorowane, programy te nie mogą być sponsorowane przez przedsiębiorstwa wytwarzające lub sprzedające napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe, informacja o sponsorowaniu winna być umieszczona na początku i końcu programu). Jeśli chodzi o ogłoszenia i reklamy, to mogą być emitowane w telewizji najwyżej 12 minut w ciągu całej godziny, całkowity czas reklam jednorazowych nie może być dłuższy niż jedna minuta, msze

---

¹⁸ Nad przestrzeganiem granic wolności druku określonych w Rozporządzeniu o wolności druku czuwa, zgodnie z rozdziałem 9 § 1 TF, rzecznik wymiaru sprawiedliwości (*Justitiekanslern – JO*), który działa na podstawie Ustawy o nadzorze rzecznika wymiaru sprawiedliwości z 1975 r., dostępna na stronie www.notisum.se, dostęp: 15.09.2014, ma prawo wnoszenia oskarżenia a sprawy rozpoznają sądy z udziałem ławy przysięgłych. Szerzej w: R. Stasiak, op.cit., s. 126–128.

¹⁹ Brottsbalken, ustawa dostępna na stronie <http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/19620700.htm>, dostęp: 2.12.2014.

²⁰ *Radio och Tv Lagen* (2010:696), dostępna na stronie www.rtvv.se, dostęp: 26.01.2014.

i programy, które skierowane są głównie do dzieci poniżej 12 lat nie mogą być przerywane reklamami²¹.

Osobnego omówienia wymaga reklama napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych²². Do 2003 r. każda forma reklamy alkoholu była w Szwecji zabroniona. Jednakże za sprawą magazynu „Gourmet”, w którym w 1997 r. opublikowano reklamy napojów alkoholowych doszło w 2003 r. do zmiany ustawy²³. Obecnie zasady reklamy napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych uregulowane są odpowiednio w Ustawie o alkoholu²⁴ i w Ustawie o wyrobach tytoniowych²⁵. Przepisy te przewidują generalny zakaz reklamy napojów al-

---

²¹ Przepisy przewidują, że informacja o reklamie powinna być umieszczona na początku i końcu czasu reklamowego, inne programy (niż msze i programy skierowane do dzieci) mogą być przerywane reklamami, tylko jeśli przerwy z uwagi na długość i charakter programu nie będą oddziaływały na jego integralność, wartość i nie będą naruszały praw właściciela programu. Ponadto przepisy Ustawy o radiu i telewizji odsyłają w niektórych przypadkach do ustaw szczegółowych: zakaz reklamy mleka zastępczego matki uregulowany jest w oddzielnej ustawie (2013:1054), postanowienia o zakazie pewnych form marketingu środków medycznych znalazły się w ustawie o środkach medycznych (1992:859).

²² Uregulowania prawne w tym zakresie są wynikiem szwedzkiej polityki w ogólności w zakresie alkoholu. Jej celem jest ograniczenie szkód powstałych w wyniku picia alkoholu przez ograniczenie konsumpcji alkoholu. Handel detaliczny alkoholu (wyjątkiem jest lekkie piwo) może prowadzić tylko spółka akcyjna założona specjalnie w tym celu, której właścicielem jest państwo (Systembolaget), alkohol (poza lekkim piwem) jest sprzedawany tylko w wyznaczonych sklepach, osobom powyżej 20 roku życia.

²³ W magazynie „Gourmet” w 2001 r. opublikowano wiele reklam napojów alkoholowych. Rzecznik Praw Konsumentów wytoczył z tego powodu proces przed Sądem Rejonowym w Sztokholmie, żądając zakazania Gourment IP AB reklamy napojów alkoholowych w wydawanych przez spółkę czasopismach. Sąd Rejonowy zwrócił się do Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości z wnioskiem o wydanie orzeczenia wstępnego w przedmiocie interpretacji art. 30 TWE. Trybunał w wyroku z dnia 8.03.2001 r., C 405/98, opublikowanym w OETS, rok 2002, poz. 63 nie uznał, że istnieją przeszkody dla zakazania reklam alkoholu, jednakże pozostawił sądowi rejonowemu rozstrzygnięcie czy nie ma innych środków dla ochrony zdrowia, które miałyby mniejszy wpływ na wolny przepływ towarów w Unii Europejskiej, niż całkowity zakaz reklamy. Sąd rejonowy a następnie sąd handlowy uznały, że inne środki polityki w zakresie spożycia alkoholu są ważniejsze (np. monopol państwa w zakresie handlu detalicznego) niż zakaz reklamy i orzekł na korzyść Gourment IP Ab.

²⁴ Alkohollagen (2010:1622), rozdział 7, ustawa dostępna na stronie: http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Alkohollag-20101622_sfs-2010-1622/, dostęp: 1.12.2014.

²⁵ Tobakslagen (1993:581), rozdział 14, ustawa dostępna na stronie: http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Tobakslag-1993581_sfs-1993-581/, dostęp: 1.12.2014.

koholowych i wyrobów tytoniowych w radiu, telewizji, także tej przesyłanej drogą satelitarną, dla których właściwa jest Ustawa o radiu i telewizji²⁶.

Ustawa o wolności wypowiedzi zawiera różne uregulowania w stosunku do różnych sposobów emitowania programów. Ustawa stanowi (rozdział 3 § 1), że każdy szwedzki obywatel i każda szwedzka osoba prawna mają prawo przysłać przez sieć program radiowy (a zatem dotyczy to także telewizji kablowej). Przepisy szczególne mogą jednak przewidywać obowiązek właściciela sieci, aby zapewnić odpowiednią przestrzeń dla pewnych programów ze względu na interes społeczny i wszechstronną informację (tzw. reguła *must carry*). W praktyce oznacza to obowiązek zapewnienia przestrzeni dla szwedzkiej telewizji, programu TV4 i lokalnych telewizji kablowych²⁷. Pozostałe formy przesyłania programu radiowego i telewizyjnego uregulowane są w przepisach szczególnych i wymagają oddzielnego pozwolenia rządu (przyznawanie częstotliwości)²⁸ bądź Urzędu do spraw Radia i Telewizji²⁹. Aby przysłać programy telewizji naziemnej, tekstowej, komercyjnego radia i radia bliskiego zasięgu wymagane jest pozwolenie Urzędu do spraw Radia i Telewizji. Dla przesyłania programów telewizji kablowej, satelitarnej oraz stron internetowych pozwolenie nie jest wymagane, ale wymagana jest rejestracja w Urzędzie do spraw Radia i Telewizji. Przez rejestrację w tym Urzędzie oraz zarejestrowanie odpowiedzialnego wydawcy telewizje te, strony internetowe i bazy danych uzyskują ochronę konstytucyjną na podstawie Ustawy o wolności wypowiedzi.

---

²⁶ Z powyższego wynika, że do telewizji nieobjętych tą ustawą zakaz nie ma zastosowania. Chodzi tu o programy przesyłane drogą satelitarną emitowane spoza Szwecji, a odbierane w Szwecji.

²⁷ W. Warnling-Nerep, op.cit., s. 112.

²⁸ Zgodnie z przepisami rozdziału 4 Ustawy o radiu i telewizji, *Radio o Tv Lagen* (2010:696), dostępna na stronie www.rtvv.se, dostęp: 26.01.2014, w celu emitowania telewizji i telewizji tekstowej przy użyciu fal radiowych wymagane jest pozwolenie rządu. Rząd udziela także pozwolenia na nadawanie telewizji, jeśli przedsięwzięcie finansowane jest z opłat telewizyjnych lub radiowych (abonament), na podstawie przepisów Ustawy o finansowaniu radia i telewizji w służbie publicznej *Lagen (1989:41) om finansiering av radio och TV i allmänhetens tjänst*. W pozostałych przypadkach pozwolenie wydaje Urząd do spraw Radia i Telewizji. Pozwolenie wydawane przez rząd jest ważne na czas wskazany w pozwoleniu, a pozwolenie wydawane przez Urząd do spraw Radia i Telewizji ważne jest na sześć lat. Rząd wydaje także pozwolenie na nadawanie radia, jeśli przedsięwzięcie finansowane jest z opłat telewizyjnych lub radiowych (abonament), na podstawie przepisów wyżej wskazanej ustawy.

²⁹ *Myndigheten för radio och TV* informacje na stronie <http://www.radioochtv.se/tilsyn/granskning-av-program/>, dostęp: 1.12.2014.

Wszystkie programy radiowe i telewizyjne przesyłane przez szwedzkich nadawców winny stosować się do reguł zawartych w Ustawie o radiu i telewizji³⁰. W ustawie tej zawarto ogólne zasady, które winny być przestrzegane przez dostawców usług medialnych. Przede wszystkim, aby działalność programowa jako całość wyrażała zasady państwa demokratycznego i zasadę, że wszyscy ludzie są równi, poszanowanie dla wolności i wartości każdego człowieka. Ponadto sceny zawierające przemoc lub pornograficzne powinny być poprzedzone ostrzeżeniem dźwiękowym lub zawierać ostrzeżenie w obrazie, ukazujące się przez cały czas trwania programu. Takie programy nie powinny być emitowane w czasie, kiedy istnieje ryzyko, że mogą być oglądane przez dzieci. Ustawa zawiera też postanowienia odnośnie zawartości programu o europejskim pochodzeniu, np. ten kto przesyła programy inną drogą niż sieciową, winien zapewnić, aby więcej niż połowa rocznego czasu emisji przeznaczona była dla programów o europejskim pochodzeniu. Minimum 10% rocznego czasu emisji lub minimum 10% budżetu programowego winna dotyczyć programów o europejskim pochodzeniu wyprodukowanych przez samodzielnych producentów, a jak największa część programów winna pochodzić z produkcji ukończonych w ciągu ostatnich pięciu lat.

Niezależną kontrolę nad emitowanymi programami sprawuje Urząd do spraw Kontroli³¹. Urząd ten podejmuje działania na skutek zgłoszeń odbiorców programów z inicjatywy Urzędu do spraw Radia i Telewizji lub z własnej inicjatywy. Przewodniczący Urzędu rozstrzyga, które sprawy będą badane. Orzeczenie Urzędu, także to o niepodjęciu żadnych działań, nie podlega zażaleniu. Zgłoszenia można dokonać w terminie sześciu miesięcy od emisji a rozstrzygnięcia dostępne są na stronie internetowej Urzędu³². Zagraniczne

---

³⁰ Jeśli chodzi o Szwedzkie Radio (SR), Szwedzką Telewizję (SVT) i Radio Edukacyjne (UB) to muszą one stosować zasadę, że zawartość wszystkich programów winna być obiektywna i rzeczowa. Przez obiektywność rozumie się, że kontrowersyjne zagadnienia winny być przedstawione z różnych punktów widzenia, że prowadzący program nie może zajmować stanowiska w przypadku kontrowersyjnych zagadnień oraz, że osoby podlegające krytyce muszą mieć możliwość odpowiedzi na krytykę. Jednocześnie telewizja publiczna ma obowiązek badać, przedstawiać i debatować nad problemami społeczeństwa. Te wszystkie względy są brane pod uwagę przy rozstrzygnięciu. Przez rzeczowość rozumie się z kolei, że wszystkie istotne informacje winny być podane a sposób ich przedstawienia nie powinien wprowadzać w błąd.

³¹ Więcej informacji na temat Urzędu na stronie: Granskningnämnden, <http://www.radioochtv.se/Tillsyn/Granskning-av-program/Detta-kan-man-anmala/>, dostęp: 1.12.2014.

³² Urząd rozpoznaje rocznie około 1000 spraw (w 2013 r. wpłynęło 1037 spraw), z których w 70–80 przypadkach wydaje orzeczenia skazujące. Orzeczenie Urzędu może być

stacje nie są objęte Ustawą o radiu i telewizji (Radio och TV lagen) i z tego względu nie podlegają Nadzorowi Urzędu do spraw Kontroli. Winny one stosować się do reguł obowiązujących w krajach, gdzie mają swoją siedzibę³³. Niezależnie od nadzoru Urzędu do spraw Kontroli, nadzór nad zawartością programów sprawuje ponadto Rzecznik Praw Konsumentów w zakresie reklam.

Jak zaznaczono na wstępie, podstawą działania radia i telewizji w Szwecji jest przede wszystkim ustawa konstytucyjna o wolności wypowiedzi. W dużej mierze nawiązuje ona do Rozporządzenia o wolności druku. Z uwagi jednak na materię podlegającą uregulowaniu, która odnosi się przecież do środków technicznych ulegających szybkiemu rozwojowi, ustawa ta jest uzupełniona szeregiem ustaw zwykłych.

Summary

The subject of this article is the legal basis of the activity of radio, television and other technical media devices in Sweden. The basis of this activity is freedom of expression guaranteed in the act on the instrument of government (*Regeringsformen* – RF). There are specific constitutional regulations for some forms of expression. Freedom of the press is regulated in the ordinance on freedom of the press (*Tryckfrihetsförordningen* – TF) and it includes freedom of expression in writing.

---

uniewinniające, skazujące lub uniewinniające z krytyką. Rodzaj konsekwencji zależy od rodzaju przepisów, które zostały naruszone. Jeśli doszło do naruszenia reguł o zawartości programu, to rozstrzygnięcie jest podawane do publicznej wiadomości a właściciel stacji ma obowiązek dokonać jego emisji. Jeśli doszło do naruszenia zasad obiektywizmu, reklamy lub sponsorowania, to Urząd może wystąpić do Sądu Administracyjnego w Sztokholmie o nałożenie na właściciela stacji specjalnej opłaty do budżetu państwa. Najniższa jej wysokość wynosi 5000 koron, a najwyższa 5 milionów koron. Za mniej poważne naruszenia przepisów np. o braku ostrzeżeń podczas emisji programu zawierającego sceny przemocy może zostać nałożona grzywna. Nie ma obowiązku jej natychmiastowego zapłacenia. Ma ona raczej działać jako środek przymuszający przedsiębiorstwo do stosowania się do przepisów. Jeśli w dalszym ciągu dochodzi do ich naruszenia Urząd może wystąpić do Sądu Administracyjnego o nałożenia skazanie na taką grzywnę. Uregulowania prawne w tym zakresie znajdują się w Ustawie o radiu i telewizji, rozdział 16, a ponadto potrzebne informacje dostępne są na stronie <http://www.radioochtv.se/tillsyn/granskning-av-program/om-reglerna-inte-foljs/>, dostęp: 1.12.2014.

³³ Na stronie internetowej [http://www.radioochtv.se/Tillsyn/Granskning-av-program/ Detta-kan-man-anmala/](http://www.radioochtv.se/Tillsyn/Granskning-av-program/Detta-kan-man-anmala/) (dostęp: 1.12.2014) znajdują się potrzebne informacje wyjaśniające kto jest nadawcą poszczególnych programów odbieranych w Szwecji i gdzie można złożyć skargę na zawartość tych programów.

The fundamental law on freedom of expression (*Yttrandefrihetsgrundlagen* – YGL) is applicable to other forms of expression like radio, television and other technical devices: film, video, sound records, CD and DVD.

The fundamental law on freedom of expression (YGL) is the youngest of the Swedish constitutions and it is modelled on the ordinance on freedom of the press. The basic principles and their construction are the same in both acts. It applies among others to economic freedom in terms of broadcasting programs, prohibition on censorship, the right to provide information and protection of the source of information, catalogue of crimes, one-person liability, separate procedural provisions with the court with a jury.

The author points out the leading principles of the fundamental law on freedom of expression: to ensure free exchange of views, free and comprehensive obtaining of information and free artistic output. Every Swedish citizen is entitled to publicly express their thoughts, views, feelings and other information in any field by means of the radio, television or other similar media devices. As a rule the law is applicable if broadcasting of a program takes place from Sweden.

The fundamental law on freedom of expression guarantees for every Swedish citizen the right to provide information in any field with a view to it being made public on the radio or in other recordings as well as the right to obtain information with a view to it being passed or made public. A radio program author is entitled to remain anonymous and is not obliged to disclose their identity. In order to ensure the possibility of establishing the person responsible for violation of the fundamental law on freedom of expression it imposes the obligation to indicate the responsible editor (*ansvarig utgivare*) and made their identity available to the public. This liability comes on a one person basis; in the first place it applies to the editor, next to the person obliged to indicate the editor and finally to the person disseminating the program.

The fundamental law on freedom of expression makes numerous references to other acts of law. For example, in terms of principles on placing advertisements and commercial announcements the applicable law is the act on radio and television, in particular regarding product placement and program sponsoring as well as the act on alcohol and the act on tobacco products.

The article also describes regulations of the principles concerning granting licenses by the government (granting frequency) or the Office for radio and television. Independent control over the broadcast programs is exercised by the Office for control (and in terms of advertisements also by the Consumer Advocate). Foreign stations are not embraced by the act on radio and television and for this reason they are not subject to the supervision exercised by the Office for control.

Keywords: Sweden, the fundamental law on freedom of expression, radio, television, technical media devices, the ordinance on freedom of the press